

teekening afbeeldt, overeenkomende met een Japansch landschap, dat aan de achterzijde in relief aangebracht is.

Bij de meetapparaten viel het op, welk een groote verscheidenheid in maten en gewichten vroeger in gebruik waren. Elk gewest, ja, dikwijls elke stad, had zijn eigen maten- en gewichtenstelsel. Daarom was het niet verwonderlijk, een groot aantal apparaten aan te treffen met verschillende verdeelingen. Interessant was de koperen plaat, waarop de voornaamste voetmaten van Europa gegraveerd waren en waaruit o.a. bleek, dat de Utrechtenaren vroeger het meest elegante voetje ter wereld hadden.

In deze zaal vond men ook enkele astronomische toestellen, o.a. enkele zeer fraaie zonnewijzers, het zoeven vermelde astrolabium uit 1525 en ten slotte een klein planetarium en twee telluria uit het midden van 1700.

In de derde zaal (No. 3) was de afdeeling „electriciteit en magnetisme” ondergebracht. Hier vond men een collectie electriseermachines; eigenaardig was de cilindrische machine, met een glazen flesch, welke gewreven wordt, inplaats van een schijf. Hier was ook de groote, meer dan manshooge, wrijvingselectriseermachine van CUTHBERSON (Amsterdam, 1791) opgesteld. Bij het magnetisme zag men enkele zeer mooie declinatoria en inclinatoria en een aantal compassen, waaronder een oud Chineesch compas, waarop (in het Chineesch) de Chineesche wereldbeschouwing.

Natuurlijk vond men bij de afdeeling „stroomende electriciteit” alleen instrumenten uit de 19de eeuw. Toch zag men ook hier tal van instrumenten, welke geheel verouderd zijn, o.a. den merkwaardigen electromotor volgens PAGE, welke letterlijk het analogon van een stoommachine is; stoomcylinder en zuiger, krukas, vliegwiel en stoomschuif herkent men onmiddellijk. Geheel verlaten zijn de thermobatterijen, pogingen om rechtstreeks door warmte sterke stroomen te krijgen. Belangwekkend waren verder de primitieve galvanometers en de oude wijzertelegraphen.

In zijn geheel gaf de tentoonstelling een vrij volledig overzicht van de ontwikkelingsgeschiedenis der natuurkunde. Wat opviel was de buitengewoon goede staat, waarin de instrumenten zich nog bevonden; vele zagen er nog als nieuw uit, de meeste waren volmaakt in „working order”.

Ten slotte vond men in zaal 4 o.a. de volledige werken van STEVIN, 'S GRAVENSANDE, MUSSCHENBROEK, HUYGENS, VAN SWINDEN en TYCHO DE BRAHE.

April 1928.

VAN CITTERT.

INGEZONDEN.

DE GESCHIEDENIS DER GENEESKUNDE TE ZWOLLE.

In het interessante artikel van dr. TEN DOESSCHATE over de geschiedenis der geneeskunde te Zwolle lees ik op bldz. 1690, dat in 1832 onze grootste genees- en heelkundigen, en ook beroemde mannen uit andere landen de cholera voor niet besmettelijk verklaren. Op bldz. 1691 noemt collega TEN DOESSCHATE HAHNEMANN, hoewel eenigszins in een ander verband. Moge het mij vergund zijn er hierbij op te wijzen, dat HAHNEMANN in 1831 tegenover HUFELAND en in afwijking met diens geheel tegenovergestelde meening volhield, dat de oorzaak der cholera is een „ins Ungeheure vermehrte Brut jener dem menschlichen Leben so mörderisch feindlichen unendlich feinen, unsichtbaren lebenden Wesen, welche den Ansteckungsstoff der Cholera wahrscheinlichst bilden”. (Gedrukt in „Aufruf an denkende Menschenfreunde über die Ansteckungsart der asiatischen Cholera”, in 1831 te Leipzig, bij CARL BERGER).

In dat jaar gaf hij ook reeds toe de mogelijkheid der isopathie, en gebruikte dat woord.

Gouda, 9 April 1928.

A. C. A. HOFFMAN.